

Sygn. akt I ACa 937/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Bogdan Świerczakowski

Sędzia SA – Beata Kozłowska /spr./

Sędzia SA – Edyta Jefimko

Protokolant – sekr. sąd. Marta Lach

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. P.

przeciwko Skarbowi Państwa-Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 9 marca 2012 r. sygn. akt XXIV C 552/11

- 1. oddala apelację,***
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.***

Sygn. akt: I ACa 937/12

Uzasadnienie:

Powód J. P. pozwem z dnia 2 czerwca 2011 r. wniósł o zobowiązanie pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, do:

- zaniechania działania naruszającego dobra osobiste powoda, tj. do przeniesienia powoda do jednostki penitencjarnej bądź celi, w której dobra osobiste powoda nie byłyby zagrożone;
- zobowiązania pozwanego do przeproszenia powoda za dokonane już naruszenia dóbr osobistych, których skutków nie da się usunąć poprzez zamieszczenie na stronie internetowej (...) ogłoszenia o treści wskazanej przez powoda w pozwie;
- zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty w wysokości 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu wezwania do zaprzestania naruszenia dóbr osobistych do dnia zapłaty;

- zasądzenia na wskazany cel społeczny – na rzecz Fundacji (...) z siedzibą w W. kwoty w wysokości 5.000 zł.

W uzasadnieniu swych żądań powód wskazał, że przebywał w Areszcie Śledczym w P. w okresie od dnia 27 listopada 2007 r. do lutego 2008 r. i następnie został przeniesiony do Zakładu Karnego we W., w którym przebywa od lutego 2008 r. do chwili obecnej.

W w/w jednostkach penitencjarnych powód osadzony był w celach, w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego była mniejsza niż 3 m² na jedną osobę. W celach w których przebywał powód utrzymywał się stale nieprzyjemny zapach, wilgoć, a dostęp do środków czystości i środków higieny osobistej był bardzo ograniczony, czym naruszone zostało jego dobro osobiste w postaci godności przez niespełnienie elementarnych warunków higieniczno-sanitarnych. W wyniku przebywania w zamkniętym, nie wietrzonym pomieszczeniu, na ograniczonej przestrzeni powód odczuwał duszności, potliwość, notoryczne bóle głowy, bezsenność, stany lękowe, przez co naruszone zostało jego dobro osobiste w postaci zdrowia. Do naruszenia dóbr osobistych powoda miało także dojść poprzez nie zapewnienie odpowiedniej intymności przy korzystaniu z kącika sanitarnego. Zdaniem powoda kąciki sanitarne odizolowane były w sposób nieprawidłowy od pozostałej części celi i nie zapewniały osadzonym wystarczającej intymności, przez co powód musiał zaspokajać swoje potrzeby fizjologiczne, myć się i rozbierać w obecności innych osadzonych. Ponadto powód skarżył się na ograniczony dostęp do więziennej służby zdrowia, która na skutek sprawowania opieki medycznej nad wyjątkowo dużą liczbą osadzonych była opieszala i niewystarczająca, co stanowiło zagrożenie dla zdrowia powoda.

Zdaniem powoda postępowanie pozwanego poprzez dopuszczenie się do tak licznych uchybień naruszyło dobra osobiste powoda, a także jego zdaniem było bezprawne. Wysokość żadanego zadośćuczynienia powód ustalił mnożąc okres przebywania w naruszającym jego dobra osobiste warunkach przez przyjętą przez siebie stawę dzienną w wysokości 25 zł.

Pozwany Skarb Państwa - Dyrektor Generalny Służby Więziennej zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia za okres poprzedzający okres trzech lat przed wniesieniem powództwa. Przedawnienie dotyczy więc okresu przebywania w Areszcie Śledczym w P. i pewnego okresu w Zakładzie Karnym we W.. Pozwany podniósł również, iż powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa, tj. bezprawnego naruszenia dobra osobistego, winy pozwanego, krzywdy oraz związku przyczynowego pomiędzy bezprawnym i zawinionym naruszeniem dobra osobistego, a doznaną krzywdą, które to przesłanki powinny nastąpić łącznie. Pozwany podniósł ponadto, że osadzenie powoda w Areszcie Śledczym oraz Zakładzie Karnym w warunkach przeludnienia do dnia 5 grudnia 2009 r. nie było bezprawne z uwagi na obowiązywanie art. 248 k.k.w., zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego, mógł umieścić osadzonych na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². Ponadto pozwany podniósł, iż powód nie wykazał czy przeludnienie w celach miało charakter stały czy tylko przejściowy, czy przebywał faktycznie w celi, której przedstawił jako dowód plan mieszkalny i dwa zdjęcia, czy problem przeludnienia dotknął go osobiście i czy doznał z tego tytułu jakiegokolwiek uszczerbku.

Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda i wskazał, iż cele były prawidłowo wentylowane, kąciki były oddzielone ścianką murowaną do sufitu, osadzeni byli zaopatrywani w środki czystości według zapotrzebowania, a środki higieny osobistej otrzymywali zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. W sprawie zarzutu ograniczonego dostępu do służby medycznej pozwany podniósł, iż podany przez powoda zarzut nie znajduje uzasadnienia i jest zbyt ogólnikowy. Pozwany twierdził, iż zarówno jednostka w P., jak i jednostka we W., dysponują fachową opieką medyczną, a osadzeni leki otrzymują stosownie do ich dolegliwości. Pozwany podniósł, iż powód nigdy nie zgłaszał problemów zdrowotnych związanych z przeludnieniem lub miejscem odbywania kary. Powód był wielokrotnie

konsultowany medycznie co do dolegliwości związanej z urazem lewego oka i wielokrotnie wyrażał zgodę na leczenie zabiegowe okulistyczne, przy czym po ustaleniu terminu zabiegu rezygnował z leczenia bez podawania przyczyny takiej decyzji. Pozwany podniósł również, iż powód był leczony stomatologicznie i protetycznie, otrzymał bezpłatną protezę i nie wniósł w tym zakresie żadnej reklamacji.

Pozwany zakwestionował również wysokość dochodzonego przez powoda roszczenia pieniężnego, wskazując, iż powód nie przedstawił na jakiej podstawie przyjął wysokość żądanej kwoty oraz nie wykazał jakiego okresu ona dotyczy. Pozwany podniósł, że powód nie udowodnił w rezultacie na skutek jakich działań pozwanego doznał jakiegokolwiek uszczerbku, w tym uszczerbku na zdrowiu.

Wyrokiem z dnia 9 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i postanowił nie obciążać powoda kosztami procesu.

Swe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i następujących ocenach prawnych:

J. P. przebywał w Areszcie Śledczym w P. w okresie od dnia 27 listopada 2007 r. do lutego 2008 r. Obecnie przebywa on w Zakładzie Karnym we W., do którego został przeniesiony w lutym 2008 r. W trakcie przebywania w Areszcie Śledczym w P. powód przebywał czasowo w celach, w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego wynosiła mniej niż 3 m⁽²⁾. O zaistniałym fakcie przekroczenia ustawowej normy Dyrektor Aresztu Śledczego zawiadamiał Sąd Okręgowy Wydział V Penitencjarny w Poznaniu.

Cele Zakładu Karnego we W., w których przebywał powód wyposażone były w niezbędne urządzenia sanitarne, osadzonym zapewniono niezbędne środki higieny osobistej, takie jak: proszek do prania, mydło papier toaletowy, nożyk do golenia, a także według zgłoszonej potrzeby: pasta do zębów i krem do golenia. Środki te były wydawane do 10-go każdego miesiąca. Ponadto cele mieszkalne wyposażone były w niezbędny sprzęt kwaterunkowy oraz środki utrzymania czystości. W trakcie przebywania w Zakładzie Karnym we W. powód był wielokrotnie konsultowany medycznie i leczony, zwłaszcza na dolegliwości lewego oka, po urazie w wyniku wypadku, do którego doszło w 1988 r. Powodowi był proponowany kilkakrotnie zabieg operacyjny w warunkach więziennych w szpitalu więziennym w B., jednakże powód odmówił dokonania takiego zabiegu.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że powyższych ustaleń faktycznych dokonał w oparciu o powołane wyżej dokumenty znajdujące się w aktach, które uznał za wiarygodne w całości, albowiem nie budziły one wątpliwości, co do swojej autentyczności i wiarygodności. Powód nie udowodnił wszystkich wskazanych w pozwie twierdzeń. Pozwany zaprzeczył wszystkim wskazanym przez powoda okolicznościom. Dowodem nie może być również oświadczenie powoda o pobytach w jednostkach penitencjarnych, gdyż w myśl art. 245 k.p.c. stanowi ono jedynie dokument prywatny, który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Żadnych okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie nie wносиły także przedstawione przez powoda rysunek celi i dwie fotografie celi, albowiem powód nie wskazał, którą celę one przedstawiają oraz kiedy zostały zrobione, a ponadto, czy powód w celi tej w ogóle przebywał.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo w niniejszej sprawie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że roszczenia powoda dotyczące pobytu w Areszcie Śledczym w P. oraz dotyczące pobytu w Zakładzie Karnym we W. do dnia 2 czerwca 2008 r. uległy przedawnieniu.

Powód w niniejszej sprawie wskazał, jako podstawę faktyczną swoich roszczeń, liczne naruszenia jego praw i godności, które miały skutkować naruszeniem jego dóbr osobistych. Przypisując pozwanemu ich naruszenie, powód zarzucił pozwanemu dopuszczenie się czynów niedozwolonych, dla których to roszczeń zgodnie z art. 442¹ § 1 k.p.c. termin przedawnienia wynosi trzy lata. Pozwany Skarb Państwa - Dyrektor Generalny Służby Więziennej nie rzekł się skorzystania z zarzutu przedawnienia i podniósł ten zarzut w odpowiedzi na pozew. Skutkiem podniesienia zarzutu

przedawnienia jest oddalenie powództwa za okres przekraczający trzy lata przed dniem wniesienia powództwa, tj. do dnia 2 czerwca 2008 r. włącznie.

Nie uległy przedawnieniu roszczenia powoda za okres od dnia 3 czerwca 2008r. do dnia wniesienia pozwu, dotyczące jedynie pobytu w Zakładzie Karnym we W..

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Następnie zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne.

W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Stosowanie zaś do art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, powód, mimo ciężącego na nim obowiązku wynikającego z art. 6 k.c., w żaden sposób nie wykazał, aby w rezultacie działań pozwanego doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Przywołując brzmienie powyższego przepisu ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Należy wziąć pod uwagę, iż również art. 24 § 1 k.c. rozkłada ciężar dowodu w ten sposób, że na powoda nakłada obowiązek udowodnienia, że pozwany naruszył jego dobra osobiste. Strona powodowa nie udowodniła, że doszło do bezprawnego naruszenia jej dóbr osobistych.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego w niniejszej sprawie nie jest możliwym stwierdzenie, aby jakiegokolwiek działania funkcjonariuszy Zakładu Karnego we W., w którym przebywał powód, skutkowały naruszeniem jego dóbr osobistych.

Powód podniósł, że do naruszenia jego dóbr osobistych doszło poprzez umieszczenie jego osoby w „przeludnionych” celach. Jednakże nie udowodnił, że faktycznie miało to miejsce. Nawet jeżeli doszło do umieszczenia powoda w warunkach „przeludnienia”, to do dnia 6 grudnia 2009 r. nie było to bezprawne, gdyż do tego dnia umieszczenie więźniów w celach, w których powierzchnia celi mieszkalnej na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m² były zgodne z przepisami. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 2 października 2007 r. (sygn. akt II CSK 269/07) zaznaczył, że „zapewnienie przez państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m², przy spełnianiu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w., jest zgodne z prawem”.

W wyroku z dnia 26 maja 2008 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził niekonstytucyjność przepisu art. 248 § 1 k.k.w. W wyroku tym Trybunał orzekł o utracie mocy niniejszego przepisu po upływie osiemnastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, co nastąpiło w dniu 05.12.2009 r. (Dz. U. Nr 96 poz. 620), co oznacza, iż przepis art. 248 § 1 k.k.w. utracił moc w dniu 6 grudnia 2009 r. Powód dochodził roszczeń w niniejszej sprawie za okres poprzedzający wniesienie pozwu, w związku z czym, należy stwierdzić, iż pozew częściowo dotyczy okresu objętego obowiązaniem art. 248 § 1 k.k.w.

Powód w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym we W. miał dostęp do wszystkich wymaganych urządzeń sanitarnych. Cele w tym Zakładzie Karnym były wyposażone w niezbędne urządzenia kwaterunkowe, a także osadzeni mieli

zapewnioną stałą opiekę medyczną. Wobec osadzonych, jak i powoda postępowano z poszanowaniem ich praw i godności i nie stosowano wobec nich tortur, czy nieludzkiego i poniżającego traktowania. Potwierdza to wątpliwości, co do tego, że niedogodności związane z przebywaniem we wskazanych jednostkach penitencjarnych, wywołały u powoda cierpienia psychiczne i fizyczne.

Mając powyższe na uwadze, nie można przyjąć, iż dobra powoda zostały naruszone. Tym bardziej nie można się w powyższej kwestii opierać wyłącznie na subiektywnych odczuciach powoda. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 1997 r. (sygn. akt III CKN 33/97) stwierdził, że ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest stan uczuć, godność osobista i nietykalność cielesna, nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego (ocena subiektywna).

W ocenie Sądu Okręgowego pozwany wykazał, że zapewnił powodowi wystarczająco właściwe warunki bytowe w Zakładzie Karnym w ramach istniejących możliwości. Ponadto pozwany wykazał, iż jego działanie nie miało charakteru działania bezprawnego.

W związku z brakiem naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych powoda, nie ma podstawy do udzielenia powodowi z tego tytułu ochrony prawnej. Sąd Okręgowy wskazał, że pewien stopień cierpienia i niedogodności jest wpisany w karę pozbawienia wolności, a pozwany swym działaniem nie przyczynił się do jego powiększenia. W związku z powyższym zgłoszone przez powoda w pozwie żądanie zadośćuczynienia nie zasługiwało na uwzględnienie.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że nawet gdyby przyjąć, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, to powód nie przedstawił wystarczających dowodów, które pozwoliłyby na ustalenie rozmiaru doznanej krzywdy przez powoda. Osoba domagająca się zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie jej dóbr osobistych zobligowana jest do wykazania rozmiaru doznanej krzywdy. Zgodnie bowiem z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany cel społeczny. Zasądzenie zadośćuczynienia ma charakter fakultatywny i do oceny Sądu należy przyznanie ochrony w takiej formie. Tym samym mając na względzie nie wykazanie przez powoda rozmiaru doznanej krzywdy ani stopnia konsekwencji naruszonych dóbr osobistych, pozew w ocenie Sądu nie nadawał się do uwzględnienia.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

Sąd Okręgowy uznał za zasadne nie obciążanie powoda kosztami procesu. Stosowanie do art. 102 k.p.c. w przypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może nie obciążać strony przegrywającej kosztami procesu. Za nieobciążaniem powoda kosztami procesu przemawia nie tylko trudna sytuacja materialna, lecz także swoisty charakter sprawy. Do wypadków szczególnie uzasadnionych w rozumieniu art. 102 k.p.c. można także zaliczyć sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego pod rozstrzygnięcie.

Apelację od tego wyroku wniósł powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo, tj. punkt 1 wyroku.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. obrazę przepisów prawa materialnego – art. 23 k.c. i 448 k.c. poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie,
2. obrazę przepisów prawa materialnego – art. 442¹ k.c. w zw. z art. 121 pkt 4 k.c. poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie,
3. naruszenie prawa procesowego polegające na nie rozważeniu w toku podejmowania decyzji wszystkich okoliczności, które to uchybienie proceduralne miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia.

Powołując się na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz powoda całej żądanej sumy oraz zobowiązanie pozwanego do zaniechania działania naruszającego dobra osobiste powoda, nadto zobowiązanie pozwanego do przeprosin powoda za dokonane już naruszenie dóbr osobistych.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów procesu za postępowanie w II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Analizę poszczególnych zarzutów apelacji należy zacząć od stwierdzenia, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego.

Pomimo podniesienia w apelacji zarzutu naruszenia prawa procesowego, które, zdaniem powoda, polegało na nierozważeniu w toku podejmowania decyzji wszystkich okoliczności, powód, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, ani w części wstępnej apelacji, ani w uzasadnieniu apelacji nie wskazał żadnych przepisów prawa procesowego, które jego zdaniem doprowadziły do wskazywanego w apelacji naruszenia. W szczególności nie wskazał jednoznacznie jakich to konkretnie okoliczności Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę. Z uzasadnienia apelacji można jedynie na zasadzie przypuszczenia wysnuć, iż chodzi o niewzięcie pod uwagę m.in. długości okresu osadzenia powoda. W ocenie Sądu Apelacyjnego długość osadzenia powoda wynika z długości orzeczonej wobec niego kary pozbawiania wolności i w żadnej mierze nie może przesądzać o istnieniu podstaw do przypisania pozwanemu Skarbowi Państwa odpowiedzialności odszkodowawczej. Natomiast jeśli chodzi o takie okoliczności wskazane w uzasadnieniu apelacji powoda, jak brak wentylacji, czy nadmierne i uciążliwe wydzielanie się zapachów z kąjaka sanitarnego, to przede wszystkim uznać należy, iż okoliczności te, jak słusznie uznał Sąd Okręgowy, nie zostały w niniejszej sprawie wykazane stosownymi dowodami. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2007 r. V CSK 431/06 na powódzie dochodzącym roszczeń z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych spoczywa ciężar udowodnienia, że odbywał karę pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia, w celach, w których na skazanego przypadało mniej niż 3 m², przy nieodpowiednich warunkach bytowych i sanitarnych, bez oddzielenia toalety od reszty celi. Ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych, spoczywa natomiast na pozwanym.

Powód w swej apelacji nie zakwestionował zakresu przeprowadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, nie zakwestionował również dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny poszczególnych dowodów. Słusznie Sąd Okręgowy wskazał, że przy ocenie, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest godność osobista, nie można opierać się wyłącznie na subiektywnych odczuciach powoda. Oznacza to, że również takie kwestie jak brak należytej wentylacji cel czy nasilenie nieprzyjemnych zapachów z kąjaka sanitarnego, nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego, czyli w niniejszej sprawie w oparciu o subiektywne odczucia pozwanego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, samo twierdzenia powoda, że cele były źle wentylowane jest o tyle niewiarygodne, w sytuacji, gdy powód nawet w trakcie przesłuchania w charakterze strony nie wskazuje konkretnie których pomieszczeń, w których był osadzony ten zarzut dotyczy. Poza tym, powód nie twierdzi, by w tym zakresie zwracał administracji zakładu karnego uwagę na odczuwane niedogodności.

Jeśli chodzi natomiast o kwestie przeludnienia cel, w których powód był osadzony i twierdzenia powoda, że również po dniu 6 grudnia 2009 r. przebywał w celach przeludnionych, to w ocenie Sądu Apelacyjnego twierdzenia te nie mogą być w tym zakresie wystarczającym dowodem, jeśli sam powód w trakcie przesłuchania w charakterze strony wskazał, że nie pamięta nawet w jakich celach przebywał. Powód, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, nie przedstawił w tym zakresie stosownych dowodów, pomimo tego, że w odpowiedzi na pozew ogólnikowość twierdzeń

powoda co do przeludnienia cel została wskazana jako pierwsza z okoliczności, które, zdaniem strony pozwanej, winny uzasadniać oddalenie powództwa.

W tym stanie rzeczy powyższy zarzut naruszenia prawa procesowego uznać należy za chybiony.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy są prawidłowe, dlatego też Sąd Apelacyjny przyjmuje jej za własne.

W ramach zarzutów naruszenia prawa materialnego powód podniósł zarzut naruszenia art. 442¹ k.c. w związku z art. 121 pkt 4 k.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ten zarzut uznać należy za częściowo zasadny, aczkolwiek nie z przyczyn wskazanych w apelacji powoda.

Powód, podnosząc ten zarzut wskazał, że powołanie się na przedawnienie stanowi po stronie pozwanej nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie przyjmuje się, że sięgnięcie do konstrukcji prawnej nadużycia prawa określonej w art. 5 k.c. możliwe jest w zupełnie wyjątkowych przypadkach (por. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania*, 2008, nb 676). Powód w swej apelacji, pomimo tego, że wskazuje na to, że uznanie zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa podmiotowego, wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy, nie wskazuje jakie konkretnie okoliczności miałyby świadczyć o tym, że w istocie podniesienie przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa podmiotowego. Natomiast sam charakter dochodzonego roszczenia nie jest w tej mierze okolicznością pozwalającą na przyjęcie, że doszło do nadużycia prawa podmiotowego, bo gdyby tak było, ustawodawca wykluczyłby w ogóle możliwość przedawnienia roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych, a tak nie jest.

W żadnej mierze nie można również zgodzić się z powodem, iż z uwagi na osadzenie powoda w zakładzie karnym doszło do zawieszenia biegu przedawnienia jego roszczeń. Osadzenie w zakładzie karnym nie może być uznane za przypadek siły wyższej uniemożliwiający dochodzenie roszczeń, o którym mowa w art. 121 pkt 4 k.c. a dowodem tego jest fakt, iż powód w istocie wytoczył niniejsze powództwo, będąc osadzonym w zakładzie karnym.

Powód w swej apelacji wskazał również, że w ogóle nie doszło do przedawnienia jego roszczeń, bo powód z uwagi na osadzenie w zakładzie karnym nie miał dostępu do odpowiedniej literatury, nie znał więc osoby odpowiedzialnej za naruszenie jego dóbr osobistych. W ocenie Sądu Apelacyjnego tylko wówczas, gdyby powód nie znał sprawcy szkody z przyczyn obiektywnych, można by uznać, że trzyletni termin przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ k.c., nie rozpoczął swego biegu. Sama natomiast nieświadomość powoda wobec kogo można wysunąć roszczenia, nie świadczy w żadnej mierze o nieznanym sprawcy szkody. Jak bowiem wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 września 2009 r. IV CSK 43/09 zawarty w art. 442 § 1 zdanie pierwsze k.c. wymóg ustalenia momentu, w którym poszkodowany dowiedział się o osobie obowiązanej do naprawienia szkody, dotyczy konkretnej szkody i poszkodowanego. Chodzi oczywiście nie o chwilę, w której poszkodowany uzyskał jakąkolwiek wiadomość na temat sprawcy, lecz o chwilę uzyskania takich informacji, które - oceniając obiektywnie - pozwalają z wystarczającą dozą prawdopodobieństwa przypisać sprawstwo konkretnemu podmiotowi. Poszkodowany powinien przy tym zachować się w swoich sprawach w sposób zapobiegliwy i dążyć do uzyskania informacji istotnych z punktu widzenia przesłanek odpowiedzialności za doznaną szkodę (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 kwietnia 2002 r., IV CKN 949/00, nie publ., z dnia 13 stycznia 2004 r., V CK 172/03, nie publ., z dnia 21 lipca 2004 r., V CK 687/03, nie publ., z dnia 3 marca 2005 r., II CK 468/04, nie publ. i z dnia 17 maja 2006 r., I CSK 176/05, nie publ.). Wymóg ustalenia momentu, w którym poszkodowany dowiedział się o osobie obowiązanej do naprawienia szkody, należy rozumieć jako ustalenie momentu uzyskania świadomości kto doprowadził do powstania szkody, a nie świadomości możliwości skierowania przeciwko danej osobie konkretnego roszczenia. Powód, formułując zarzut naruszenia art. 442¹ k.c., zdaje się utożsamiać te dwa momenty, tj. moment powzięcia wiadomości o sprawcy szkody i moment uzyskania świadomości o możliwości wystąpienia przeciwko pozwanemu ze swymi roszczeniami. W ocenie Sądu Apelacyjnego, powód, uznając, że nie zostały mu zapewnione należyte warunki odbywania kary pozbawienia wolności

miał świadomość, że nie kto inny, tylko podmiot, który prowadzi zakłady karne, tj. Skarb Państwa, jako stacio fisci, jest odpowiedzialny za niezapewnienie właściwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. W tym stanie rzeczy oczekiwanie powoda, iż bieg terminu przedawnienia będzie liczony od dnia, w którym po zapoznaniu się z odpowiednią lituremą uświadomił sobie możliwość wysunięcia wobec tego podmiotu roszczeń, jest nieuprawnione.

Tym niemniej, w ocenie Sądu Apelacyjnego, stanowisko Sądu Okręgowego, iż roszczenia powoda w takim zakresie, w jakim wysuwane są w związku z działaniami i zaniechaniami pozwanego Skarbu Państwa mającymi miejsce do dnia 2 czerwca 2008 r. uległy przedawnieniu, wymaga pewnej korekty. Trzeba bowiem zauważyć, że przedawnieniu podlegają jedynie roszczenia majątkowe, a powód dochodzi w niniejszym postępowaniu nie tylko roszczeń majątkowych, tj. zadośćuczynienia i zasądzenia odpowiedniej kwoty na cel społeczny, ale i roszczeń niemajątkowych, tj. domaga się zobowiązania strony pozwanej do zaniechania działań naruszających dobra osobiste powoda oraz zobowiązania strony pozwanej do opublikowania przeprosin. Te dwa ostatnie roszczenia, jako roszczenia niemajątkowe, nie ulegają przedawnieniu.

Powyższe nie oznacza jednakże, że zachodzi konieczność zmiany, czy też uchylenia zaskarżonego wyroku, jak tego domaga się powód w swej apelacji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powód nie przedstawił również co do okresu odbywania kary pozbawienia wolności do dnia 2 czerwca 2008 r. dowodów na fakt osadzenia go w warunkach naruszających jego dobra osobiste, które rodziłyby na gruncie art. 24 k.c. odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa. Słusznie Sąd Okręgowy bowiem wskazał, iż jeśli chodzi o osadzenie powoda w zakładach karnych w okresie do dnia 6 grudnia 2009 r., to nie można mówić o bezprawności działania pozwanego Skarbu Państwa, a to z uwagi na spełnienie przesłanek z art. 248 k.k.w. Tym niemniej, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nawet przy przyjęciu, że przepis ten nie może być wykładany rozszerzająco i w oznaczonych sytuacjach, nie wyklucza przyjęcia bezprawności działania organów władzy publicznej, to w niniejszej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia takiej bezprawności. Powód bowiem nie przedstawił żadnych dowodów na to, w jakich konkretnie celach również w tym okresie, tj. do 6 grudnia 2009 r., przebywał w poszczególnych zakładach karnych i jakie konkretnie warunki panowały w tych celach.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny apelację powoda, jako niezasadną, oddalił w oparciu o art. 385 k.p.c. Biorąc pod uwagę sytuację życiową i majątkową powoda, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 102 k.p.c. postanowił nie obciążać powoda kosztami postępowania apelacyjnego.